„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору и друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 111. У Новом Саду, у петак 21. маја (3. јуна) 1910. Година XXVI.

Дели се мегдан.

У среду, 1. јуна по новом календару, делио се велики уставни мегдан у Угарској. Већина изборних срезова у Угарској бирала је тај дан посланике у угарски сабор. Биће још избора у Угарској све до 10. јуна, али сви ти избори заједно не износе ону количину, као избори 1. јуна.

У среду делио се онај мегдан, који ће показати, да ли је Беч са својим упливом у Угарској тако моћан, да може да одржи ону везу међу Угарском и другом половином монархије, која је веза означена угарским законодавством од године 1867., или је моћнија она струја у Угарској, која иде за тим, да везу међу Угарском и Аустријом учини још лабавијом, и која иде за тим, да се врати на угарско законодавство од године 1848., које је имало за страшне последице револуцију и рат од године 1848. и године 1849. Да Мађари не могу захтевати чисту основу законодавства од године 1848., то они потпуно увиђају и с тога нико од мађарске независне странке и не помишља на чисто законодавство од године 1848. нити на чисту персоналну унију или на оно, да међу Угарском и Аустријом не буде никакве друге везе, него само веза у владаревој особи. Само су наши заврнути радикали могли избацити мисао о чистој персоналној унији, на коју ни Мађари не помишљају. Радикали, да би се умилили мађарским шовинистама, хоће, да су мађарскији, него и сами Мађари.

Управо права форма за јединство монархије, а да се сачува извесна самосталност Угарске, требао је бити онај сустав, који је нашао израза у октобарској дипломи од године 1860. По том суставу био би законодавни орган за читаву монархију: *царевинско веће* или Рајхсрат у Бечу. Овај би био за извесне државне предмете *ужи и шири*. За шире царевинско веће шиљао би угарски сабор своје делегате у Беч а уже царевинско веће било би само за државне предмете Аустрије. На ово Мађари нису хтели никако да пристану. Настала је провизорија у Угарској, за време које смо се ми Срби уз Мађаре борили за угарски устав. Беч није хтео никако да попусти, док после изгубљене битке код Кенигреца године 1866. против Пруске Беч не пристаде на државноправно поравнање од године 1867., па место ширега Рајхсрата буду установљене *делегације* за заједничке ствари, да се одржи веза, односно јединство монархије.

Уступак, који је учињен Угарској државноправним поравнањем од године 1867, сматра Беч као крајњу границу, да се одржи потребна веза међу једном и другом половином монархије.

Но чим је у Угарској стављен захтев мађарске независне банке, захтев независне царине, па мађарске команде у заједничкој војсци, Беч је таки заузео положај, да се од основе законодавства од године 1867. не сме даље одступити. С тога је у Угарску послат гроф *Куен-Хедервари* као министар-председник, угарски сабор је распуштен те су одређени нови избори. *Сад се баш о том дели мегдан, да се одржи основа законодавства од године 1867.* За који дан ће се показати, хоће ли гроф Куен-Хедервари *задобити већину посланика* за своју нову странку рада.

Грофа Куена Хедерварија потпомаже једна моћна струја, која се подигла против *јаловога* рада пређашње мађарске коалиције. А у тој струји пређашња мађарска либерална странка, са грофом *Стеваном Тисом* на челу, заузима прво место. Та струја, односно нова странка министра-председника, *странка рада*, иде на то, да ваља напустити досадањи јалови рад те прегнути на онај рад, који може бити *користан* за Угарску и који ће подићи благостање наше отаџбине, а не ће дирати у досадањи државноправни одношај са другом половином монархије. Но у новој странци рада превлађује и то мишљење, и то заступа у првом реду гроф Стеван Тиса: *да Беч може потегнути дебљи крај* и да би Мађари могли изгубити и оно, што већ имају, по оном: ко тражи веће, тај изгуби и оно из вреће.

Што се тиче немађарских народа у Угарској у данашњој важној изборној борби, то је њихов положај врло жалостан. Они су увек били сумњичени, да нагињу Бечу, и с тога су омражени у Мађара. Но не види се, да су немађарски народи при акцији, која је потекла из Беча, задобили какве знатне олакшице и изгледе, да ће у већем броју, него до сад, ући у угарски сабор. Изгледало је, да ће се гроф Куен-Хедервари споразумети са народностима. Али до тога споразума није дошло и онда је под упливом грофа Стевана Тисе и државног секретара Јесенског започела жива акција *против* народносних кандидата. Ово мора у највећој мери изненадити. Народности у Угарској споразумне су са владом баш у оним предметима, који чине велики препор са мађарском независном странком. Народности у Угарској знају, да би им било горе, ако би дошло до веће самосталности Угарске. Независна банка, независна мађарска војска било би веће зло за народности. Ваља се само сетити године 1848., шта су народности претатиле од мађарских хонведа, од мађарске независне Кошутове владе. Губилиште за Србе у Врбасу и по другим местима страшно означава мађарску независну Кошутову владу. Па иако су немађарски народи у главном сагласни са данашњом владом баш у оном, за што је постављена данашња влада, ипак иста влада при изборима поступа најбезобзирније против народносних кандидата. Можда је то с тога, што би повлађивање немађарским народима вређало осећаје Мађара.

Мађари се данас налазе у *врло криву положају* према Бечу. Они су упућени на Беч. То им је *наслон* и према немађарским народима и према Балкану. Они *не ће*, да се отцепе од Беча, они не ће, а и не могу имати потпуну независност Угарске, већ и с тога, што хоће да терају империјалистичку политику према Балкану. Али онда у Бечу могу с правом да кажу: „Кад ви тражите помоћ монархије за ваше специфично мађарске сврхе, онда ви не смете даље лабавити везу међу Угарском и монархијом.“

И ту се онда показује оно велико неваљалство наших радикала, који сипају песак српском народу у очи: као да би мађарска независна странка подупирала тежње српскога народа на Балкану. Напротив, она би против тих тежња најжешће устала.

Изборни дан 1. јуна био је врло важан дан. Избори тога дана у Угарској осветљују политику грофа Куена-Хедерварија према налозима Беча. Изборни дан 1. јуна показује сјајан успех грофа Куена Хедерварија. На жалост нама немађарским народима тај успех не доноси никакве користи. Тај успех је скопчан са нашим поразом.

⊙

ЛИСТАК.

Белешке са прве српске уметничке изложбе у Сомбору.

(Свршетак.)

У слици Негдашњи људи опет је ноћ, само што је у слици Далеки снови ноћ на води, у отворену простору, под божјим небом а овде је ноћ у соби, у затворену простору. Мрачна, ниска изба, са таванице виси лампа, која уморно чкиљи те једва нешто осветљава малу собу. Кроз тај полумрак назиреш неке прилике у соби, лево на клупи на леђа се опружио човек, те спава (?), а десно, под лампом, опет нека мушка прилика као да је сад тешким корацима ушла у собу. Све је у некој мрко-жутој боји, као устојан загушљив ваздух, осећаш, како увучени фитиљ у лампи смрди, видиш неки јад, неку беду, па би слику изнео на бољу, јачу светлост, да видиш, шта је то онде, отворио би прозор, да уђе свежа ваздуха, јер те нешто гуши, дави...

Заиста је Ешкићевић прави побратим Максима Горког; и он је песник, песник бедних, јадних и потиштених, за то бира за своје слике — ноћ.

Љуба Ивановић такођер спада у боље наше сликаре, јер уме бојама врло добро да влада. Најбољи му је рад женски портре, студија у природној величини. Лице је живо, са љубичастим сенкама, очи су нешто тужне, као да су уплакане, само ми руке спрам младог лица изгледају некако старачке. И ова слика има некако рђаву светлост, као и више других у овој изложби, н. пр. Предићев Спаситељ, Лалићеви Доминаши. Светлост долази с десне стране, где су баш осенчене партије; а да има бољу светлост, с леве стране и ближе прозору, била би много лепша. Особито му је добра студија мушка глава, обријана лица и бркова, ту су му сенке врло добре, прозрачне, ваздушасте; но ова слика добро виси, јер има светлост, као и на самој слици, с леве стране.

Врло су му добри они мањи радови ентерјери, израђени добром техником.

Од његових цртежа могу споменути као добре и оригиналне: студију старца и портре, израђен црном кредом; овде ћу још споменути као добар рад и портре Моше Шоамовића, рађен такођер кредом.

Не могу пропустити а да овде не нагласим, да мање цртеже и скице појединих сликара, кад је овако заједничка изложба, није требало излагати. По моме мишљењу скице, ситнији цртежи, студије имају места онда, кад је изложба радова само једног сликара, што Немци кажу: Sonderausstellung. Ту се онда даје и може видети, како се сликар развијао, како је напредовао, какав му је начин рада, могу се ухватити најтајније му мисли, идеје, може се боље познати и разумети. Кад се износе, излажу ти ситнији и незнатнији радови, квари се цена овим већима, јер се многи љубитељ лепих уметности даје примамити мањом ценом, па да би се одужио и поштовање указао једном или другом сликару, а у неку руку задоста учинио своме родољубљу, купи какав ситан и незнатан рад, какву неизрађену скицу, акварел или цртеж, а тиме не само убија вољу сликарима, него још рђав пример даје публици, која би имала вољу да што откупи.

Поклоник новог правца је и Бора Стефановић. Све су му слике љубичасте, и ваздух, и земља, и кровови, и зеленило; љубичасто и спреда и у позадини, тако да човек не може да верује својим очима, како, н. пр. у слици Крај Београда, да је шанац онај сасвим напред у слици скоро исте љубичасте боје, као и она земља у даљини преко Саве. Можда је и то добро и тако треба да буде, само ми још не разумемо, а нису ни тако кулгурни и напредни Немци пре двадесет и пет година разумели н. пр. свога Беклина. Кад је његова слика „Игра таласа“ била изложена по већим местима (Берлину, Дражђанима), сви су га исмејали, а неколико година доцније у звезде су га ковали; сад му слике злата вреде, а пре их нико није хтео ни гледати, а некио ли куповати.

Слике Боре Стефановића пуне су ваздуха и светлости, а то је он и хтео да постигне.

И Манастир Ковиљ од Рафаила Момчиловића израђен је у том љубичастом тону, те врло лепо изгледа онај сумрак после заласка сунца, све провидно још и прозрачно у оном вечерњем — као неком лаком маглом напојеном — осветљењу. Водопад му је добра слика, но Грожђе не показује довољно пластике, ма да је израђено фино и пажљиво.

II. седница

српског народно-црквеног сабора.

— Радикалски покушај, да осујете рад сабора. — Слом тога покушаја. — Конститујисање сабора. —

Ср. Карловци, 19. маја 1910.

Пошто је верификацијони одбор интензивним радом до 2 сахата после повоћи свршио свој посао, могла се данас држати саборска седница. Још у верификацијоном одбору почели су оних пет радикала да праве којекакве смицалице, не би ли отегли па и осујетили рад саборски, но кад видеше, да српска самостална странка хоће да **ради**, да **не троши народни новац у залуд**, као што то чине радикали, а они се покупише те *изиђоше* из верификацијоног одбора, јер њихови радикалски трбуси не дозвољавају им, да раде на народном послу. То су учинили радикали, да данас у седници могу „кроз прозор“ да говоре о „насиљу“, о «незаконитости» и т. д. Пустили су два своја капацитета, учитеља-државника Клићина и дра Жарка Миладиновића, да сокачким причама *опструјирају* и да завлаче саборски рад. Галамили су до миле воље, патријарх је морао сваки час да умирује и опомиње и радикалске посланике и радикалску галерију, на коју су доведени у *радни* дан неки слагачи Срп. Ман. Штампарије, да оданде праве нереда.

Већина је стрпљиво слушала празне разговоре радикалских „величина“, док се ове на послетку после јадне опструкције од подруг сахата не испуцаше. Радикали су овом опструкцијом показали само своју срдиту немоћ и **обрукали су се**: Та бесмислена **њихова опструкција сломљена је за 1½ сахат**, и сабор је могао већ данас да се конституише, изабрав себи за потпредседника народног посланика г. дра Душана Пелеша, који је после већ у овој седници преузео председништво и енергично, али тактично руководио седницом. Изабрана су и четири перовође. Радикали су дали изјаву, да они не ће да учествују у конститујисању.

* * *

Патријарх Лукијан Богдановић, дошав с епископима у сабор у 10¼ с. пре подне, отвара седницу и одређује, да записник ове седнице води добни перовођа Јоцо Орешчанин а говорнике да бележи добни перовођа др. Срђан Будисављевић. Позива, да се прочита записник прошле седнице.

Перовођа др. С. Будисављевић чита записник.

Др. Миливој Бабић чини неке примедбе на записник и препире се с патријархом, кога Бабић назива просто: „господин председник“. (Галерија одобрава Бабићу.)

Патријарх звони и енергично опомиње галерију на мир.

После подуже препирке записник је оверен.

Патријарх јавља, да је жабаљски свештеник Милош Катић поднео протест против избора дра Ђорђа Тапавице и проте Јована Бороте. (Ово је класично! Пре свега тај Катић је *потписао* те мандате. А друго: протест је стигао *иреко ноћ*. Сумња се, да га је неко *слушао овде у Карловцима*. То ће се још извидети. — Ур. „Бр.“.)

Нар. посланик Јован Татић подноси неки протест из Јаска. (Светозар Прибићевић: То је протест са румског збора!)

Др. Душан Пелеш моли одгоду седнице на 10 минута, да би верификацијони одбор могао прегледати нове протесте и донети о њима свој предлог.

Мита Клицин држи опструкцијонашки говор, у коме тражи дужу одгоду. Тумачи, зашто су радикали чланови у 7 с. 15 м. у вече изишли из седнице верификацијоног одбора. (Узвици: Зато, да одете у Нови Сад код „Беле Лађе“!) Извештај верификацијоног одбора мора се прочитати у пуној одборској седници (Вика: Па зашто нисте остали да радите?), како бисмо могли казати своје примедбе. Моли одгоду седнице саборске за сутра (Узвици код већине: Не! Ми **хоћемо да радимо**, а **не да харчимо народни новац!**) већ и с тога, што су данас избори за угарски сабор. (Бурно протестовање) а више наших посланика су кандидати и за државни сабор.

Клицин даље говори о „пакту“.

Др. М. Бабић. Автономија је ушла у пакт!

Јован Бањанин: Вама је жао, што Ви нисте ушли у пакт.

Др. Ђока Красојевић, који *у сабору седи* **са штапом** *у руци* и не само брадом, него и штапом млата у сабору, буде опоменут, да он није владика. То му је приметио др. Душан Поповић, на што ће Ђока: „Ви нисте председник!“

Др. Душан Поповић: Да сам ја председник, не бисте Ви овде у сабору седели с батином у руци.

Мита Клицин понавља, да су данас избори за државни сабор.

Милан Будисављевић: Зар да српски народ плаћа *Јуштове кортеше?!*

Радикали, дирнути у Жарков „живац“, галаме. Др. Жарко Миладиновић се грува у прса и виче: „Ал' ја сам био затворен!“ (Један глас: Опет ћеш бити!)

Васа Муачевић: Да, да! Ал' у *војничком* затвору!

Нар. посланик Босанац као председник вериф. одбора побија Клићине тврдње и констатује, да је одбор уз довољан број присутних чланова радио до 2 с. после поноћи.

Др. Новак пита, у којој је седници вериф. одбора прочитан и потписан извештај вериф. одбора. (Радикали галаме.)

Патријарх (звони): Дао сам реч г. дру Пелешу. (Радикали, а особито поп-Влада Ристић, приговарају.) Коме сам дао реч, то је моја ствар. (Већина бурно одобрава патријарху.)

Др. Д. Пелеш на часну реч изјављује, да је записник о раду вериф. одбора потписан у 2 с. после поноћи. Подсећа радикале на њихов поступак од г. 1906. (Радикали хоће, да то, по њих непријатно, подсећање угуше лармом.) Српска самостална странка дошла је овамо да **ради**.

Васа Муачевић: Не ћемо дијурне забадава да примамо.

Патријарх прекида седницу на 10 минута.

Због тога радикали галаме.

Др. М. Бабић: Саборисати не ћемо, док предлог Мите Клицина не дође на дневни ред. (Бабић није одржао реч. После је дао мало јевтиније. — Ур. »Бр.«)

За време паузе чуло се, да из Руме долазе радикалски најамници, које су из Карловаца телеграфски позвали, да дођу и да „растерају“ сабор. Тај глас се међу тим показао као неоснован.

После четврт сахата патријарх отвара седницу и с позивом на пословник саопштава, да вериф. одбор предлаже **61 мандат за оверење**. Патријарх чита имена дотичних посланика. (Радикали се љуте и вичу.) Председник моли сабор, да гласа о предлогу верификацијоног одбора.

Сад радикали скочише па нададоше заглушну вику. Клицин тражи реч, али му већина не да говорити. »Нема дебате!« вичу Клићи.

Патријарх (према радикалима): О овоме нема дебате. (Радикали: То је кујеновски! — Др. М. Бабић: То је горе него кујеновски! — Самосталци (подругљиво): Ваљда рауховски?)

Др. Славко Милетић моли председника, да „узме у одбрану автономију“. (На ту болећиву молбу прсну већина у буран смеј.)

М. Клицин, дошав на послетку до речи, вели, да се извештај вериф. одбора противи 10. §-у пословника. Он мисли, да има само 36 мандата исправних. (Буран подругљив смеј.)

Васа Муачевић: То каже Јаша Томић!

Др. Миладин Свињарев: Шта каже румски збор на то?

М. Клицин: Ако сабор не ће чувати чистоту избора . . .

Васа Муачевић: Ви и чистота! (Неки Глиша пекар се с галерије дере. Патријарх наређује, да се удали.)

Јован Бањанин (показујући на галерију): Два бећара хоће да спрече рад саборски. *Боје се господа саборског рада!*

М. Клицин прича, да су политичке власти помогле већини на изборима. (Узвици: То су *ваше* власти!)

Др. М. Свињарев: Дајте **чисте рачуне** овамо!

Јован Бањанин: Да, да! Чисте рачуне!

Др. Ж. Миладиновић се ужасно љути, виче и прети.

М. Клицин напада, али врло конфузно напада избор нар. посланика дра Ивачковића и наводи којекакве неистине о том избору. (На галерији Клићину талпше његова жена.)

Др. М. Бабић спомиње „даљске бироше“.

Јован Бањанин: Господи је жао Даља!

Шандор Поповић То их боли!

Др. Душан Поповић тражи реч на пословник. (Др. Ж. Миладиновић: Он је близанац, он нема речи! — Бука. — Ј. Бањанин: Какав је то начин: „нема речи“? — Др. М. Бабић приговара. Ј. Бањанин: Идите Ви, господине, Миксића дочекивати! — Данило Подунавац: И Рауха! — Одобравање Бањанину и Подунавцу).

Опет настаде бука. Др. Жарко опет галами и виче, што га грло

Константина Јосиповића Рибничка пећина добар је рад, јер је сликар погодио вечерњи ваздух и тон у целој слици.

Портре-студија Наталије Цветковићеве и Предео Љубице Филиповићеве изгледају ми да су почетнички радови.

Лазара Дрљаче Збор код цркве нејасна је слика без одређене светлости, као да је кишљив, мутан дан.

У одељењу за вајарство, где су три српска уметника изложила 24 комада, има највише српских мотива. Најлепше је дело Црногорац на стражи од Ђорђа Јовановића, па је зато и стекло најпре купца. Особит је рад Туга, изведен у белом мрамору; белим велом преко лица покривена женска глава, са изразитим цртама велике туге, које се провиде кроз онај каменити вео, те чуђење обузима гледаоца, како да се може у мртвом камену тако приказати живот. Врло добар је и портре дра Владана Ђорђевића. Лепи су фино изведени рељефи Србије, Краља Петра, Вука Караџића. Меланхолија има особите, пуне израза очи и уста.

Коњарек је врло добар портретиста. Његов Последњи уздах тако је реалистички схваћен, да не може бити боље; да је у боји, мислио би: живо је.

Попрсје Јосифа Маринковића од Симе Роксандића упада одмах свакоме у очи са живих и верних црта.

Жао ми је, што нисам имао више времена, да што боље разгледам вајарске радове. Огишао сам прво у сликарско одељење и онде се задржао цело до подне, те сам тек неколико минута имао, да разгледам вајарско одељење. Верујем, да има и лепших и бољих међу оним радовима, које нисам именовао, а ја сам забележио само оне, који су ми — при летимичном разгледању — на први мах упале у очи.

Ова лепа изложба је затворена, те ме обузима неко нерасположење и туга, што се у нас тако ретко могу видети толико лепих уметничких дела уједно. Но и из ово мало, по броју, радова може се јасно видети и познати, да и ми Срби идемо за осталим културним народима, иако споро и лагано, али се ипак напредује, а то весели и задовољством испуњава груди сваког свесног и интелигентног Србина.

Са црквеног поља прелазимо сад и на друга поља, а тако је било свуда, и у Италији, Немачкој, и т. д. Она струја, која влада целом Европом, и нас је захватила. Осамнаести век био је на европском западу век књижевности, литературе, песништва: (Волтер, Лесинг, Шилер, Гете); деветнаести век је музикалан (Мозарт, [? — Ур. „Бр.“] Бетовен, Рихард Вагнер); двадесети век хоће да буде век сликарства. Број сликара сваким даном расте, ту се кида са старим правцима, тражи се нешто ново, а интересовање за слике и сликарство све је веће. Није дакле чудо, што је пре кратког времена и у Матичиној скупштини био стављен предлог, да се Летопис издаје илустрован*) То је потреба, то је струја и дух садашњег времена, која ће се морати испунити, која ће поред свих препона ипак надвладати.

Та струја је одушевила и Српску Женску Задругу у Сомбору, те се подухватила овог заиста тешког посла, да приреди ову српску уметничку изложбу, прву у овим крајевима Угарске. За то ће од сваког свесна Србина примити најтоплију хвалу, свесрдно признање. А хвалу и признање у првом реду заслужује још и инспиратор, духовни иницијатор ове изложбе др. Јоца Лалошевић и њени протектори и њени председници и сви они српски уметници, који се свесрдно одазваше жељи српске публике, те јој се могло пружити ово — на жалост веома кратко — уживање.

Песничка дела можеш имати и уживати на сваком месту ове земље; метнеш књигу у џеп и носиш је собом, камо ти је воља, читаш и уживаш дању или ноћу. Змајеви Ђулићи остају исти свугде. Добру, класичну музику можеш истина ређе чути, али се ипак може и то уживање више пута имати. Лепо, савршено, класично дело сликарства можеш уживати само онде, где је сама слика изложена, н пр. у приватној кући, у каквој галерији или цркви. Тиме пак, што се духовно уживање у лепим делима сликарства или вајарства учини што лакше и што више приступачно великом делу наше српске публике, богати се, васпитава, унапређује и сав наш духовни живот.

Хвала Сомборкињама, лед је пробијен! Леп је пример учињен и сад само напред! Имамо ми још вароши, где би се могле — за први мах — барем сваких четири до пет година одржати оваке изложбе: Сарајево, Загреб, Панчево, Велика Кикинда, Земун, Митровица, Нови Сад.. па и Карловци, а држим да преузвишени протектор ове изложбе не ће ни у будуће ускратити свога благослова,

Островскій

*) И како би то било добро и лепо, да се слике са ове изложбе могле донети као прилози у нашем Летопису!

доноси на Милана Будисављевића, који му није дао никаква повода за то.

Др. Миладин Свињарев довикује Миладиновићу: „Срам Вас било! Ви пишете „Тумача“? Понашате се као кочијаш!“

Патријарх прекида седницу.

После паузе патријарх вели, да не може поделити реч дру Поповићу на темељу 17. §-а пословника. Ставља Клицин предлог на гласање. (Већина одбија тај предлог.)

Патријарх проглашује, да је сабор *одбио* предлог М. Клицина. (Радикали поричу, да је гласано. Радикалски посланик Јован Татић, автономни мерник, окреће се **галерији** и пита: „*Народе*, јеси ли чуо, да се гласало?“) Е, па гласајмо! Који су за предлог? (Устаје радикалска мањина.) Који су против предлога! (Устаје велика већина.)

Настало је силно одобравање код већине, кад је сабор усвојио предлог вериф. одбора и *оверио 61 посланички мандат*. (Радикали се покуњише и смирише.)

На реду је конститујисање сабора: избор потпредседника и перовођа.

Др. М. Бабић у име радикала изјављује, да они не ће учествовати у конститујисању, јер је, забога, нанесена тешка повреда автономији.

Приступа се гласању, пре кога је Габор пишпек отишао из саборнице. За време гласања радикали спомињу неке *сикире*. Др. Душан Поповић им на то одврати:

— Ман'те се сикире, не спадам у вашу странку!

Др. Бабић у комедијашењу и ачењу добро замењује „чика-Мишу“.

За потпредседника је изабран са 45 гласова др. Душан Пелеш, једна гласаница (Пелешова) беше празна. (Бурно, дуготрајно тапшање и усклици: »живео!« поздрави овај исход избора. — Др. Бабић: Стари Куеновац! — Ј. Бањанин: Они, који су **дочекивали Миксића** и **Рауха**, нека ћуте! — Васа Муачевић радикалима: Ћутите, ви **гробари автономије**!)

Галерија и радикали вичу:

— Куеновци!

Милан Будисављевић: Где су *новци*?

Патријарх проглашује, да је др. Душан Пелеш изабран за потпредседника сабора. (Бурни усклици: Живео!)

За саборске *бележнике* изабрани су: поп-Вељко Лукић, Јоцо Орешчанин, поп-Михаило Пандуровић и др. Илија Ивачковић.

Др. Душан Пелеш у име своје и у име перовођа благодари сабору на одликовању и изјављује, да ће сви истрајно радити на свом тешком задатку.

Др. Жарко Миладиновић спомиње „незаконитост“.

— У Руму! У Даљ! — довикују Жарку.

Јован Бањанин: Он је обрао кукурузе у Даљу!

— У Живац! вичу други.

По предлогу нар. посланика Буда Будисављевића изабран је за саборског *квестора* Борислав Матејић а за управитеља саборске писарнице Милан Теодоровић.

Др. Душан Поповић добија реч на пословник и изјављује, да у данашњем поступку већине нема никакве незаконитости. Мањина је криво тумачила пословник. Говорећи о смицалицама са протестима, вели, да на тај начин 50 људи могу везати руке целом народу српском. Ви — вели радикалима — кад се ради о разлозима, излазите, а кад се о сили ради, доћи ћете. У Рауха је била две године сила, а ви сте били уз њега (Бурно одобравање). Ми као већина не можемо примити тумачење г. Клицина, јер већина је одговорна за саборски рад, али је одговорна и мањина. Није истина, да смо ми вршили насиља. (Радикали приговарају.) Кад ће овај сабор бити законит? (Поп-Михалџић: Кад ми (радикали) будемо у већини. — Смеј. — Узвици: Тај братац је бар искрен!) Бојим се, да то не ће скоро бити, господине! Народ је српски прогледао и сумњам, да ће вим још који пут дати већину.

Говорник даље доказује, да се мандати морају верифицирати и да **већина мора** наћи начина да **ради**, а не да трпи тиранију мањине. Да смо — вели — ми примили оно, што предлаже мањина, радикали би рекли, да су самосталци магарци. Али самосталци нису магарци, то препоручујемо другима. (Радикали протестују.) То не мислим особно, него тиме кажем то, да бисте нам се смејали, кад бисмо усвојили ваше тумачење.

Др. Пелеш преузима председништво. (Бурно тапшање и „живео!“ Радикали на галерији: Кујеновац!)

Светозар Прибићевић: Мир, Раухова војско!

Др. Ж. Миладиновић полемизира с дром Поповићем и опет спомиње „насиље“.

Васа Муачевић: Сузбијамо ваш терор!

Шандор Поповић: Хтели сте, да разбијете гласачку урну!

Др. Ж. Миладиновић: Зар ја?

Шандор Поповић: Ваши људи.

Др. Жарко Миладиновић мисли, да је требало само 38 мандата предложити на оверење.

Др. Душан Поповић: А шта би било, да има 50 протеста.

Др. Жарко Миладиновић: **Не знам, брате**! (Већина иронично бурно тапше Жарку.) Критикује саборски закључак.

Потпредседник га на основу 44. -а пословника због тога опомиње.

Пошто се је др. Жарко још неко време млатио,

Потпредседник констатује, да више говорника нема и зато затвара ову седницу, а идућу заказује за сутра са дневним редом: избор одбора.

Седница је трајала до 1/4 4 с. после подне.

Коначни резултат избора у Босни.

Избори за босански земаљски сабор коначно су довршени.

У муслиманској курији резултат је овај:

Муслиманска Народна Организација:

1.) Алибег Фирдус 3216 гласова. 2.) Др. Хамдија Харамехмедовић 2219 гласова. 3.) Осман бег Пашић 2796 гласова. 4.) Мустафа бег Мутевелић 2107 гласова. 5.) Омер еф. Чиркинагић 1497 гласова. 6.) Мустафа бег Халилбашић 1947 гласова. 7.) Сафет бег Башагић 1706 гласова. 8.) Шефкија Глухић 1531 гласа. 9.) Између званичнога кандидата Муслиманске Народне Организације Шефкије Глухића и Вашифбега Бишчевића, присташе исте организације, одлучиће накнадни ужи избор, јер ни један није добио потребне апсолутне већине гласова.

Муслиманска Самостална Странка:

1.) Алиф еф. Бахтијаревић 237 гласова. 2.) Зија бег Ђонлагић 79 гласова. 3.) Шемси бег Салихбеговић 141 гласа. 4.) Акиф еф. Бисеровић 272 гласа. 5.) Х. Хифзи еф. Бахтијаревић 181 гласова. 6.) Др. Халид бег Храсница 221 гласа. 7.) Хамди бег Џинић 1004 гласа. 8.) Сафет бег Башагић 958 гласова

б) Градска курија. Бира 9 посланика:

Муслиманска Народна Организација:

1.) Хасан еф. Смаилбеговић 6897 гласова. 2.) Др. Мурад Сарић 6489 гласова. 3.) Дервиш бег Миралем 10874 гласа. 4.) Х. Осман еф. Прцић 11834 гласа. 5.) Х. Салихага Кучукалић 9387 гласова. 6.) Мујага Куртагић 7597 гласова. 7.) Суљага Вајзовић 11556 гласова. 8.) Махмуд бег Фадилпашић 7541 гласа. 9.) Између двојице кандидата исте организације одлучиће накнадни ужи избор, јер ни један није добио потребне апсолутне већине.

Муслиманска Самостална Странка:

1.) Хафиз еф. Дукатар 492 гласа. 2.) Акиф еф. Бисеровић 1406 гласова. 3.) Х. Нурудин еф. Кафизоровић 162 гласа. 4.) Ахмедага Ковачевић 173 гласа. 5.) Смаил бег Скопљаковић 146 гласова. 6.) Ахмед еф. Шерић 348 гласова. 7.) Др. Мустафа еф. Денишлић 236 гласова. 8.) Рагиб бег Ресулбеговић 224 гласа.

в) Курија интелигенције. Бира једног посланика:

Муслиманска Народна Организација:

1.) Хафиз Ахмед еф. Мехмедбашић 968 гласова.

Муслиманска Самостална Странка:

1.) Адемага Мешић 522 гласа.

За самосталског кандидата Мешића гласали су и Јевреји.

г) Велепоседничка курија. Бира 5 посланика:

Муслиманска Народна Организација:

1.) Исметага Мерхемић 215 гласова. 2.) Бећир бег Градашчевић 201 глас. 3.) Рифат бег Сулејманпашић 218 гласова. 4.) Рагиб бег Џинић 214 гласова. 5.) Паша бег Куленовић-Бајбутовић 207 гласова.

Муслиманска Самостална Странка:

1.) Др. Халид бег Храсница 168 гласова. 2.) Зија бег Пашић 154 гласа. 3.) Мухамед бег Вуковача 153 гласа. 4.) Атиф еф. Бахтијаревић 169 гласова 5.) Мустај бег Узејрбеговић 151 глас.

Кандидат »Муслиманске Народне Организације« за Тузлански котар, Бакир бег Тузлић умро је на 4 дана пре изборног дана. Иако је Муслиманска Народна Организација тек на 2 дана пре поставила новог кандидата дра Карамехмедовића и ако кандидат самосталне странке са својим присташама ради и агитује већ три месеца у том изборном котару, ипак је новопостављени кандидат организације добио 2219 а противкандидат самосталац тек 79 гласова. Гласало је у свему 98.814 бирача, од чега пада на кандидате Муслиманске Народне Организације 91.217 гласова, а за кандидате Муслиманске Самосталне Странке тек 7597 гласова. Кандидати Муслиманске Народне Организације Миралем, Прцић и Вајзовић добили су сваки напосе више од 10.000 гласова а сва **24** кандидата Муслиманске Самосталне Странке добили су једва 7597 гласова. Према томе један кандидат Муслиманске Народне Организације, који је добио **најмање** гласова, ипак има више гласова, него сва **двадесетчетири** кандидата Муслиманске Самосталне Странке,

По том коначном резултату изабрана су сва 24 посланика из Муслиманске Народне Организације, којој на челу стоји Ексекутивни Одбор са Алибегом Фирдусом као председником.

Од Муслиманске Самосталне Странке није ни **један** кандидат у земаљски сабор изабран.

Политички преглед.

Избори у Угарској. Јуче су отпочели у Угарској избори за државни сабор. До пола дванаест пре подне изабрано је било 25 од странке рада, један од Кошутове странке, двојица од Јуштове странке, један народносни посланик и један ван странака. До тог времена су у корист странке рада Кошутовци изгубили двојицу, Јуштовци једног а пучка странка четворицу. До пола два после подне било је познатих 46 изборних резултата. Од тих су отпали на странку рада 34, на Кошутову странку 4, на Јуштову странку један, на пучку странку 6 а на народносну странку један. У корист странци рада изгубили су дотле Кошутовци четворицу, Јуштовци једног а пучка странка четворицу. До у вече је изабран 41 посланик странке рада, седам Кошутоваца, петорица ван странака, један Јуштовац један из пучке странке, два народносна (један Румун и један Словак.) Кошутова је странка изгубила шесторицу, а добила једног; пучка странка је изгубила четворицу, Јуштова странка једног.

Из Сомбора смо синоћ добили телеграм, да је онде победио др. Давид *Коњевић* већином од 383 гласа *Фернбаха* а из Турског Бечеја нам је јављено, да је онде изабран др. Живко *Богдан* већином од 879 гласова против Јоцике *Манојловића*.

Из Баје нам јавише, да је онде изабран члан странке рада барон *Подманицки* са двадесет гласова већине. Јуштовац је онде пропао.

Из Панчева смо добили вест, да да је онде победио владиновац Ернст *Данијел*.

У Великој Кикинди је Риста *Телечки* са 634 гласа победио радикалско јуштовачкога кандидата дра Владислава *Манојловића*.

У Кулпину је победио др. Гедеон *Дунђерски* а у Старом Бечеју Ђорђе *Радовановић*.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 20. маја 1910.

— **Мало ради, мало кради, па поштено живи.** Пишу из Ср. Карловаца: Бранко Јанковић увукао се у собу одветника Косте Николића те из затвореног писаћет стола украо малу благајну са 2500 К и побегао у Черевић до своје нећакиње Јелене Звекићеве, која ванбрачно живи са Тошом Капларовићем. Дочепавши се Бранко велике своте новаца, почео је да живи раскошно и тако је свратио позорност на себе. Његова се нећака побојала, да не би сав тај новац у лудо потрошио, па је од њега узела 1006 К 82 фил., не знајући, да тај новац потиче од крађе. Она је мислила, да је продао свој део у Карловцима и тако дошао до новца. Када се други дан истрезнио, вратила му је одузети новац. Бранко је својој нећаци купио златан ланац за сат, пар папуча, кишобран и свиралу од порцелана, а себи је набавио пар волова и кола за 780 К 20, буради пива за 140 К, џепни сат и ланац за 38 К, револвер и набоје за 16 К, за сено дао 12 К, а брату свом Сави Јанковићу поклонио 1030 К, што овај одлучно пориче. Благајну бацио је недалеко Карловаца у воду, али се није пронашла. Бранка и Саву Јанковића ухватила је полиција, ствари одузела и предала суду заједно са злочинцима.

Новости са стране.

— † **Мирко плем. Јосиповић.** У Бечу је накјуче у 76. години свог века напрасно преминуо некадашњи министар за Хрватску и Славонију у Тисину, Сапаријеву, Векерлову и Банфијеву кабинету и тајни саветник Мирко плем. Јосиповић. Покојник је био отац Гезе плем. Јосиповића, министра за Хрватску и Славонију у коалицијоном кабинету.

— **Утопио се у пијанству.** Досељени сељак у селу Бочкинцима крај Доњег Михољца Силађи одвезао се на колима прошле недеље неким послом у Доњи Михољац. Тамо се је тако накресао, да није био кадар да тера коње. Рођаци су га с тога метнули на кола, јер су знали да ће паметнији коњи од господара, као обично, и овај пут доћи кући. Кад су тако коњи дошли до пред Бочкинце на Карашицу, кренули су путем, који води преко воде. Онуда се наиме пролази, када је мала вода, али како је Карашица сада јако набујала, није се ту могло прећи преко, него се утопише и коњи, а и господар с њима.

— **Старац од 120 година.** У Плушци у клањачком котару у Загорју живи надничар Јанко Халамбек, који има 120 година. Јанко има две кћери, од којих је једној 85 година а другој 82 године. Халамбек до сад никад није био болестан и вазда је при добру апетиту. Види као младић а и снажан је. Из шуме носи кући тешке пањеве па их цепа, као младић од двадесет година. Добро и памти па се тачно сећа догађаја од пре сто година. Недељом и празником покупи око себе силан свет па прича. Свог века се никад није опио. У истом крају има још много стара света, који је здрав као дрен.

НОВИЈЕ.

Скопље, 19. маја. Путници, који су данас стигли амо, јављају, да се горе од Феризовића чује страшна топовска паљба. Мисли се, да су трупе, које продиру према Ђакови, већ ушле у бој.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Избори у Угарској.

Будимпешта, 20. маја. До сад је изабрано 214 посланика владине странке рада, 16 шездесетседмаша, 39 Кошутоваца, 28 Јуштоваца, 11

од пучке странке и четири посланика народносне странке (Словаци Павле *Блахо*, Фрања *Скичак* и Матија *Бела* и Румун Теодор *Михали*). Министри су сви изабрани. Сви листови признају, да је влада грофа Куена-Хедерварија већ до сад постигла велику победу. Опозицијони листови веле, да је влада изборну кампању водила уз до сад никад невиђен тероризам, те мисле, да је у још преосталим изборним срезовима владин положај неповољнији, тако, да ће опозиција, најзад бити ипак доста јака, да спречи саборски рад и да сруши владу грофа Куена-Хедерварија. „Pester Lloyd“ мисли, да ће данашњи дан бити нешто повољнији за опозицију. Међу осталим вели: „Јушт је мислио, да ће имати снаге и позив, да парламентаризам заустави, а сада ће Јуштова странка хвалити бога, ако у новом парламенту у опште и дође до речи. „Magyar Nemzet“ пише: „Угарска је одлучила против катастрофалне политике Јуштове странке и против реакције пучке странке. Угарској сад треба либерална 67 ашка политика. То је политика грофа Куена-Хедерварија“ »Pesti Napló« вели: „Ако се може говорити о победи, то је краљева победа. Годинама је мађарски народ стојао у борби с краљем а сад је победила жеља за миром.“ „Budapesti Hirlap“ пише: „Победоносна странка рада може се одржати само тако, ако постави национјонален програм те оствари неке захтеве, које је поставила већ коалиција.“

Најновије из Карловаца.

Јављају нам телефоном из Карловаца, да је у данашњој седници српског народно-црквеног сабора краљевски комесар Јулије Рохоњи изјавио, да припушта сабору, да сам себи одреди дневни ред, и изрекао, да је уверен, да ће потврђени бити сви правовљано донесени саборски закључци.

Позив

у седницу Књижевног Одељења Матице Српске.

Господа чланови Књижевног Одељења умољавају се, да изволе доћи у седницу Књижевног Одељења, која ће бити у *петак 28. маја (10. јуна) о. г.*

Седница је ова одређена за то, да се на њој кандидују чланови Књижевног Одељења и почасни чланови.

Састанак је у 5 часова по подне у дворници Матице Српске.

У Новом Саду 19. маја (1. јуна) 1910.

Председник Матице Српске:

А. Хаџић с. р.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

19. маја 1910.

Пшеница I. каквоће	—	К 11—'20 —.—
Пшеница II. каквоће	—	„ 10'60——'—
Зоб — — — — —	„	7 20 —'—
Јечам — — — —	„	6'20——'—
Кукуруз — — — — —	„	5'40—'——
Лањик — — — — — —	„	7'—
Мувар — — — — — —	„	8'50
Пасуљ — — — — — —	„	9'—

све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
За уредништво одговара: Тоша Грујић

ОГЛАСИ.

Тражим
за мој новосазидани
ХОТЕЛ
гостионичара.
Стара Пазова
247 5 5 **Н. ПЕТРОВИЋ.**

ПОСЕТИОЦИМА
„Бање Ковиљаче“ (СРБИЈА).
стављамо до знања, да
Вила „Дрина“,
која постоји на најлепшем месту у Бањи Ковиљачи у близини новог купатила, има 38 видних и здравих соба са и без намештаја, са лепо уређеном баштом за уживање, као и својим одлично уређеним *Пансионом*.
Молимо поштоване посетиоце, да се за потребна обавештења изволе обратити сопственицима исте.
Лозница — Бања Ковиљача Србија маја 1910. год.
246 5-6 С поштовањем
А. Урошевић и Синови.

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО
РУСАНДА
У МЕЛЕНЦИМА (Торонталској жупанији)
у Јужној Угарској
отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септ. о. г.
Специјално лечи: **севотине, хроничну реуму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису у стању биле никакве лековите масти излечити, — нарочито **Psorias** и **Prurigo**. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље Caries, Necrosis-а**, у коме премашује и најчувенија интернацијонална купатила. Са успехом лечи **застарели луес**. У купатилу ординира званични купалишни лекар др. Љубомир **Думић**, лекар клужне клинике. Станови се састоје из **четири** модерно уређена **хотела са 74 собе, курсалон**, на самом купатилу је уведена кр. уг. пошта, телефон и брзојавно звање, модерно осветлење ацетилен, а проширено је овим новим зградама и то оделења: **апотека, чекаоница, одморница, купалишца тераса, читаоница и соба за масажу и паковање; кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк** са удобним клупама, **гласовир, куглана** и **билиард** стоји на расположењу купалишним гостима. — Рестаурацијом и свима хотелима рукује познати услужни гостијоничар Марко **Томић**. — Ближа извешћа и проспекте на захтев бесплатно шаље
144 5-7 **Управа купатила „Русанде“.**

ПРОМЕСЕ
Бечко-комуналних
СРЕЋАКА
од 1874. год.
Главни згодитак
К 300.000·—
1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 5 згодитака по К 2.000·—, 12 згодитака по К 500·—, 2280 згодитака по К 340·—
Жребање 1. јула о. г. п. н.
ЦЕНА К 16·—.

Аустр. кредит срећака
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 300.000·—
1 згодитак по 60.000·—, 1 згодитак по К 30 000·—, 2 згодитка по К 10.000·—, 2 згодитка по К 4.000·—, 3 згодитка по К 3.000·—, 3 згодитка по К 2.000·—, 35 згодитака по К 800·—, 3352 згодитка по К 400·—.
Жребање 1. јула о. г. п. н.
ЦЕНА К 18·—

СРЕЋКЕ
XXVIII. кр. уг. државне лутрије
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
К 150·000·—
1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 1 згодитак по К 5000·—, 5 згодитака по К 2000·—, 10 згодитака по К 1000·—, 150 згодитака по К 100·—, 500 згодитака по К 50·—, 1500 згодитака по К 20·—, 10.000 згодитака по К 10·—
Жребање 30. јуна о. г. п. н.
ЦЕНА К 4·—
издаје
МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА
у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот. за поштарину.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“
ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,
модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.
Точи прастаро
(Urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.
Овде се може јефтино добити један полован Ландауер.
332 8-150

ШТАМПАРИЈА
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“
У НОВОМ САДУ
Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.
знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду
сваковрсних штампарских послова
који се израђују у духу савремене модерне технике по најумеренијој цени.

ПАРФИМЕРИЈА
ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД
Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.
Главно заступство „KODAK“, фотографских апарата за г. г. амажере и хигијенских завоја. 106 63—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.
Штампарија деоничарског друштва »Браника«-а.